

DİKENLİ TEL

Manuel Scorza

Türkçesi
İzzet Yasar

otukennesriyat

YAYIN NU: 2258

EDEBÎ ESERLER: 1151

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI

SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-408-875-9

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

Özgün adı: *Redoble por Rancas*

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Editör: M. Bilal Erimez

Kapak Tasarımı: Mahmut Doğan

Dizgi-Tertip: Damla Acar

Kapak Baskısı: CB Matbaacılık

Baskı: Pelikan Basım Matbaa ve Ambalaj Sanayi Tic Ltd Şti
Kayabaşı Mah. Ulubatlı Hasan Cad. Nu: 2H, İç Kapı Nu: 19
Başakşehir-İstanbul
Tel: (0212) 613 79 55
Sertifika Nu: 40619

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir.
Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği
akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya
tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya
edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Manuel Scorza: 1928'de Lima, Peru'da doğmuş, 27 Kasım 1983'te Madrid, İspanya'da ölmüştür. Mitik ve fantastik unsurları toplumsal gerçekçilikle harmanlayarak, yerli halkın baskı ve sömürüye karşı verdiği mücadeleleri anlatan eserleriyle tanınan Perulu bir romancı, şair ve siyasi aktivistti. 1949 yılında Scorza, General Manuel Odría'nın diktatörlüğüne karşı direnen bir gruba katıldı. Aynı yıl, ilk şiir kitabı *Actas de la remota lejanía* ("Uzak Diyarlardan Tutanaklar") yayımlandı, ancak yerel polis tarafından toplatıldı. Bu olayın ardından sürgüne zorlanan Scorza, çeşitli ülkelerde zorluklar içinde yaşamını sürdürmeye çalıştı. 1955'te yayımlanan şiir derlemesi *Las imprecaciones* ("Beddualar"), 1956 yılında Peru'da edebiyat ödülü kazanmasını sağladı. Aynı yıl *Movimiento Comunal*'a (Toplumsal Hareket) katılarak Cerro de Pasco'daki köylü isyanını destekledi. Hareketin sekreterliğini üstlenerek siyasi bildirgelerini kaleme aldı.

Scorza, yerli halkın isyanını konu alan romanlarıyla büyük bir ün kazandı. *Redoble por Rancas* (1970; *Dikenli Tel*), Peru'da 1955-1962 yılları arasında yaşanan olayları ve yerli halkın dramını anlatan beş ciltlik serinin ilk kitabıdır. Serinin diğer romanları olan *Historia de Garabombo, el invisible* (1972), *El jinete insomne* (1978), *Cantar de Agapito Robles* (1978) ve *La tumba del relámpago* (1979) da benzer temaları işler. Bu romanlarda, yerli halkın animist yaşam anlayışı ve güçlü feodal toprak sahipleriyle modern kapitalizmin kuvvetlerine karşı çoğunlukla başarısızlıkla sonuçlanan mücadeleleri ön plana çıkar.

Sonunda Paris'e yerleşen Scorza, bir süre École Normale Supérieure'de ders verdi. 1983 yılında bir uçak kazasında hayatını kaybetti.

İzzet Yasar: 24 Mayıs 1951'de İstanbul'da doğdu. Şair, yazar, çevirmen ve reklam yazarıdır. Galatasaray Lisesini bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümüne devam etti, ancak ikinci sınıfta öğrenimini yarıda bıraktı. 1976 yılına kadar serbest çevirmen olarak çalıştı, sonrasında reklam yazarlığı yaptı. Edebiyat dünyasında "Reşit İmrahor" takma adını kullanan şairler arasında yer aldı.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	13
I. Pek Ünlü Bir Meteliğin Başından Geçenlerin Hikâyesidir	17
II. Junin Pampası'nda Yaşayan Hayvanların Toptan Göç Etmesinin Hikâyesidir	22
III. Toplum Muhafızı Bayların Vaktinde Haber Almaktan Hoşlanacakları Bir Gizli Toplantı Üzerine.....	25
IV. Aylak Okuyucu Rancas Denen Beş Para Etmez Köye Uğruyor	29
V. Doktor Montenegro'nun Ellерinin Kimi Yanaklarda Yaptığı Gezintilerin Hikâyesidir	31
VI. Dikenlitel'in Ne Zaman ve Nerede Doğduğu Konusunda	36
VII. Bir Âdemoğlunu Öbür Dünyaya Havale Etmek İçin Gereken Cephane Miktarı Üzerine	39
VIII. Bazı Esrarlı İşçilerin ve Bunların Hiç de Daha Az Esrarlı Olmayan Çalışmalarının Anlatıldığı Bölümdür.....	47
IX. Bir Paçavra Tomarının Başından Geçen İyi ve Kötü Olayların Hikâyesidir ..	51
X. Dikenli Yılanın Yanacancha'nın Neresinde ve Ne Zaman Gözüktüğünün Anlatıldığı Bölümdür	60
XI. İstenmeyen Adam Hector Chacon'un Huanuco Hapishanesi'nden Çıktıktan Sonra Dostları ve Arkadaşları ile Karşılaşmasının Hikâyesidir	63
XII. Yılanın İzlediği Yol Hakkında.....	70
XIII. Doktor Montenegro'nun Ne Kadar Talihli Bir Adam Olduğunun Hikâyesidir	73
XIV. Rancas'ın Sürülerine Musallat Olan Esrarengiz Hastalığın Hikâyesidir	83
XV. Üzüntünün Yol Açmadığı Bir Kalp Hastalığının Tuhaf Hikâyesidir	86
XVI. Cerro De Pasco'da Oturanların Yüzlerinin ve Gövdelerinin Çeşitli Renkler Almasının Hikâyesidir.....	92
XVII. Kambur Remigio'nun Acıları	96

XVIII. Fortunato'nun Adsız Mücadelelerinin Anlatıldığı Bölüm.....	101
XIX. Okuyucu Bir Poker Partisiyle Azıcık Eğleniyor	106
XX. Rancaslıların Mısırlılarla Sidik Yarıştırmak Gibi Bir Niyetleri Olmadığı Hâlde Diktikleri Koyunlardan Oluşan Piramidin Hikâyesidir	122
XXI. Okuyucuya, Bedava Tarafından Doktor Montenegro'nun Yüzünün Nasıl Solduğunun Anlatıldığı Bölümdür.....	131
XXII. Rancas Yetkililerinin İlan Ettiği Bir Genel Seferberliğin Hikâyesidir	135
XXIII. Bir Kulak Koleksiyoncusunun Hayatının ve Gösterdiği mucizelerin Hikâyesidir	141
XXIV. Bir Yargıcın Yağlıboya Portresi.....	150
XXV. Hector Chacon'un Sağlığında Açıkladığı Vasiyetnamesinin Hikâyesidir	155
XXVI. Köstebek-Adamların ve Adları Az Kalsın Harry Olacak Çocukların Hikâyesidir	158
XXVII. Okuyucunun Beleş Tarafından Kaygısız Pis-Pis'le Teşerrüf Edeceği Bölümdür	164
XXVIII. Sinekkuşları ile Koyunlar Arasında Bir Fark Olduğunun İspatlandığı Bölümdür	170
XXIX. Ağıl Faresi ile At Hırsızı'nın Başlatıldığı Genel Bir At Ayaklanmasının Hikâyesidir	175
XXX. "Ayakkıran"ların İcabında Ne Kadar Gerekli Olduklarının Öğrenileceği Bölümdür	178
XXXI. Mısırlıların Kehanetleri Üzerine	182
XXXII. Hizmet-Hizmet Guillermo da Denen Kasap Guillermo Huzurlarınızda.....	188
XXXIII. Hector Chacon'un Kadın Kılığına Girmesinin Nedenlerinin Anlatıldığı Bölümdür	194
XXXIV. Fortunato'yla Rancas Temsilcisinin Yaptığı Sohbetin Hikâyesidir.....	200
Fransızcaya Çevirenin Notu.....	208

ÖN SÖZ

Bu kitap, yalnızlık içinde verilmiş bir mücadelenin umutsuzcasına gerçek hikâyesidir: 1950 ve 1962 yılları arasında, merkezi And Dağlarında, yalnız onları yerle bir eden müfrezelerin genelkurmay haritalarında yer alan birkaç köyün insanlarının verdiği mücadele. Sayfalarına can veren başkışiler, cinayetler, ihanet ve yücelik, hemen hemen bütünüyle, gerçek adlarını taşımaktadır. Gündüzkörü Hector Chacon, on beş yıldır, Amazon Ormanlarındaki El Sepa zindanında çile dolduruyor. Toplum muhafızları hâlâ rengârenk *Poncho*'suyla Agapito Robl  s'in izini sürüyor. Yanachocha'da, soluk bir ak  şam vakti, bo  su bo  şuna aradım Kambur Remigio'nun mezarını. Fermin Espinoza'ya gelince, Hualaga Irmağı'nın bir köprüsünde kendisini deviren kur  şun herh  lde hakkında benden daha çok şey biliyordur. Sulh Ceza Mahkemesi'nin otuz yıllık yargıcı Doktor Montenegro hâlâ Yanahuanca Alanı'nda dola  ş  yor. Albay Marruecos, generallik yıldızlarına kavu  şt  .   ıkarları uğruna     yeni mezarlık kurulan Cerro de Pasco   irketinin son bilançosunda yirmi beş milyon dolar k  r gözüküyor. Bu satırların yazarı, romancı olmaktan öte bir tanıktır. Ayrı bir bölümde yayımlanacak fotoğraflar ve yapılan canavarlıkların kaydedilmiş olduğu teyp bantları, kitabımızdaki aşırılıkların gerçeğin solgun bir betimlemesinden başka şey olmadığını gösterecektir. Bazı olaylar ve gerçek tarihleri, bazı adlar, doğru insanları adaletten korumak için mahsus değiştirildi.

Manuel Scorza

New York, 3 (UPI). *Bu yılın ilk dokuz ayında, Cerro de Pasco Şirketinin kazançları hissedilir derecede artmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'ne bağlı olan bu şirketin başkanı Robert P. Koenig'in açıklamasına göre, yüksek üretim giderlerine ve sekiz haftalık bir greve rağmen, bu süre içinde net kâr 31.173.912 dolara, başka bir deyişle hisse başına 5,32 dolara ulaşmıştır.*

Satışlar, geçen yılın 242.603.019 dolarına karşılık, 1966'nın ilk dokuz ayında 296.538.202 dolarlık bir toplama erişmiştir.

Expreso, Lima, 4 Kasım 1966.

BÖLÜM I

PEK ÜNLÜ BİR METELİĞİN BAŞINDAN GEÇENLERİN HİKÂYESİDİR

Yanahuanca Alanı'nın köşesinden, yılları sonra bir gün hücum birliğinin gelip Chinche'nin ikinci mezarlığını kuracağı köşeden, yağmurlu bir eylül akşamı, bir kara giysi zuhur etti. Altı düğmeli bu giysinin altında bir yelek, yeleğin üzerinde de sahici bir Longines marka saatin altın kösteği vardı. Otuz yıldır her akşam yaptığı gibi, kara giysi alana doğru ilerledi ve altmış dakika sürecek şaşmaz gezintisine başladı.

Kara giysi durup, saatine bakıp, üç katlı koca bir yapıya yöneldiğinde, bu ne vazilli gün batımında, ola ki saat de yediydi. Sol ayağı havayı yarar ve sağ ayağı alanı yapıya bağlayan üç basamağın ikincisine basarken, kara giysinin pantolonunun sol cebinden bir madeni para düştü, yuvarlandı, yalpaladı, birinci basamakta durdu. Şapkasını çıkarıp saygıyla selam vermek için nicedir fırsat kollayan belediye başkanı Don Heron de los Rios hemen atıldı:

“Don Paco, bir metelik düşürdünüz!”

Dönüp bakmadı kara giysi.

Yanahuanca belediye başkanı, esnaf ve çocuklar yanaştılar. Batan günün son ışıklarıyla yıkanan metelik ıslıl ıslıldı. Belediye başkanı, meteliğe endişeyle baktı –yalnız vakit değildi suratını karartan– ve buyurdu: “Sakin kimse elini süreyim demesin!” Haber bir toz bulutu gibi yayıldı. İlçenin bütün evleri, Sulh Ceza Mahkemesi Yargıcı Don Francisco Montenegro'nun bir metelik kaybettiğini öğrenerek ürperdi.

Şatamatacılar, âşıklar ve meyhane fareleri alacakaranlık basar basmaz çıkıp meteliği seyre koştular. “Doktorun meteliği!” diye fı-sıl-daşıyorlardı heyecanla. Ertesi gün, sabahın köründe, alanın satıcıları ürkek bakışlarıyla, parayı didiklemeye başlamıştı bile. Onlar da, “Doktorun meteliği!” deyip duruyordu; epey etkilenmişler.

Öğle vakti, okul müdürünün, “Elini sürenin vay hâline; anası babası zindanlarda çürür!” diye ciddi bir şekilde nasihat ettiği öğrenciler, rengi atmış okaliptüs döşegine uzanmış, güneşlenen meteliği hayretle seyrettiler. Saat dörde doğru, sekiz yaşlarında bir yumurcak bir sopayla dürttü: Bütün şehirde meteliğe karşı girişilen tek gözü peklik gösterisi bu oldu.

Ve on iki ay kimse meteliğe elini sürmedi.

İlk haftaların çalkantısı geçtikten sonra, şehir ve dolaylarındakiler metelikle birlikte yaşamaya alıştı. Başsorumlu durumunda bulunan alandaki esnaf, meraklıları bir an bile gözlerini ayırmadan izliyordu. Boşuna telaş: Yörenin en uyuntu kişisi bile, –teorik açıdan beş bisküvinin ya da bir avuç durakının¹ eş değeri olan– şu parayı cebine attığı anda, zindana tıklmaktan bin beter edileceğini biliyordu. Hayatın önemli bir parçası oldu metelik. İnsanlar gezintilerini ona doğru bir uzanmak için yapıyordu. Âşıklar onun çevresinde buluşmak üzere sözleşiyordu.

Yanahuanca Alanı’nda, bu onuruna düşkün şehrin namusunu sınavdan geçiren bir metelik bulunduğunu bilmeyen tek kişi Doktor Montenegro’ydu.

Her akşam gün batarken, alanı yirmi kere dolanırdı. Her akşam çizdiği tozlu dikdörtgenin çevresini oluşturan iki yüz elli altı adımı atardı. Saat dörtte dolup taşan alan; beşte hâlâ canlıdır; ama altı oldu muydu, bir çöldür. Bu saatte alanda gezilmesini yasaklayan herhangi bir yasa yoktur. Bununla birlikte, hem artık herkes yorgun düştüğünden hem de mideler kazınmaya başladığından, altıda alan boşalır. Bundan yarım saat kadar önce, yeşilimsi suratında bulanık bulanık bakan gözleriyle, tıknaz, domuztopu gibi bir adamın üst yarısı, pencereleri hep kalın perdelerden bir sisle örtülü üç katlı koca bir evin balkonunda arzıendama eder. Altmış dakika boyunca, bu neredeyse dudaksız diyeceğimiz soylu kişi, bir taş kadar hareketsiz, ölen günü temaşa eyler. Hangi ülkelere gider hayalinde? Malının mülkünün hesabını mı yapar? Sürülerini mi sayar? Ağır cezalar mı hazırlar kafasında? Düşmanlarını ziyaret mi eder yoksa? Kim bilir? Güneşle yaptığı görüşmenin başlamasından elli dokuz dakika sonra, yargıç, sağ gözünü saatine bakmakla görevlendirir; sonra merdivenden iner, mavi kapıdan geçer ve bütün ağırbaşlılığıyla çoktan boşal-

¹ Tüysüz şeftali çeşidi. (-en.)

miş olan alana doğru ilerler. Köpekler bile bilirler ki burada altıyla yedi arasında havlanmaz.

Doktorun meteliğinin merdivenden yuvarlandığı akşamdan doksan yedi gün sonra, Don Glicerio Cisneros'un meyhanesinden, bir alay zurna gibi adam dışarı uğradı. İçtiği sert içki Encarnacion Lopez'in kanına karışınca şişede durduğu gibi durmamış; gafil, ef-sanevi parayı almaya karar vermişti. Sarhoşlar yalpalayarak alana geldi. Saat gecenin onuydu. Encarnacion, ağza alınmaz küfürler yağdırarak, mıknaatıslanmış gibi kalan sarhoşların gözleri önünde fenerini meteliğe tuttu. Sonra meteliği aldı, avucunda ısıttı, cebine koydu ve ay ışığında uzaklaşıp gitti.

Ertesi gün, ağzının içi harman yeri gibi uyandığında, karısının rengi atmış dudaklarından işlediği suçun korkunçluğunu öğrendi. Yüzü, karısının mucizeler yaratıcısı İsa'nın önünde yaktığı elli paralık mum gibi bembeyaz, titrete adımlarla, aralanmasıyla kapanması bir olan kapıların arasından geçerek alana gitti ve ancak uyurgezerliği sayesinde birinci basamağa yine kendisi tarafından konmuş olan meteliği gördükten sonra doğal renge kavuşabildi.

Kış ve sersemletici yağmurları, sonra bahar, sonra solgun kamçılarıyla güz, sonra yine dolular mevsimi, meteliğin üzerinden gelip geçti. Çapula gönül vermiş koca bir bucak, doğru yolu böyle buldu. Yanahuanca Alanı'nda, tedavüldeki bütün paralar gibi ön yüzünde Cumhuriyet'in arması –Kınakına ağacı, lama ve bolluk boynuzu–, arka yüzünde de Peru Bankası'nın inancası bulunan bir meteliğin küflenmekte olduğunu duymayan kalmamıştı. Ama kimse dokunmayı göze alamıyordu. İyi törelerin bu beklenmedik dirilişi, ihtiyaçlara gurur veriyordu. Her akşam okuldan dönen çocukları sigaya çekiyorlardı.

“Doktorun meteliğinden ne haber?”

“Yerinde duruyor!”

“Kimse elini bile sürmedi.”

“Pillao'dan üç katırcı durup baktılar.”

İhtiyaclar, yarı ciddi, aynı zamanda koltukları kabarak, seslerini yumuşatıyordu:

“Güzel! Namuslu köye kilit gerekmez!”

Atla ya da yürüyerek, meteliğin ünü, en uzak köylere kadar ulaştı; on fersahlık bir daire içinde bilmeyen, duymayan kalmadı. Den-

sizce bir davranışın köylülerin başına nazardan bile korkunç bir bela getirmesinden korkan jandarmalar, ev ev dolaşıp, Yanahuanca'nın Silahlı Kuvvetler Alanı'nda kesinlikle el sürülmemesi gereken bir meteliğin durup durmakta olduğunu bildiriyordu. Kibrit almaya şehre inmiş çarıklinın birinin hazineyi –keşfetmesi– söz konusu olamazdı! Ermiş Rosa Bayramı, Ayacucho Savaşı'nın yıldönümü, Ölüler Günü, Noel ve Geceyarısı Ayini, Inocentes, Yılbaşı, Krallar Bayramı, Karnavallar, Küller Çarşambası, Kutsal Hafta ve yeniden Ulusal Kurtuluş Bayramı, meteliğin üzerinden geçip gitti. Kimse elini bile sürmedi. Yabancı görür görmez bağrıışıyordu çocuklar: “Bayanlar, baylar, dikkat! Doktorun meteliğidir bu!” Yabancılar alaylı alaylı gülüyordu ama satıcıların gözüne bakınca işin şakaya gelir yanı olmadığını anlıyorlardı hemen. Bununla birlikte, bir gün, sırf Huancayolu toptancının temsilcisi olmakla hindiler gibi kaban bir yolcu (unutmadan söyleyelim, olaydan sonra Yanahuanca bu adama sipariş vermemiştir bir daha), yılışık yılışık sordu:

“Ee keyfi yerinde mi mangırınızın bakalım?”

Cevabı Consagracion Mejorada verdi:

“Buralı değilseniz eğer, çenenizi kapasanız iyi olur!”

“Canım nereli olmak isterse oralıyımdır ben,” dedi zibidi ve paraya doğru bir adım attı.

Consagracion, iki metrelik boyuyla adamın önünü kesip gürlledi:

“Elini sür de görelim!”

Bizim zibidi, olduğu yerde kalakaldı. Aslında bir kuzu olan Consagracion, utangaçlığından yüzü hafif pembeleşmiş, geri çekildi. Sokağın köşesinde, belediye başkanıyla karşılaştı; başkan kutladı onu:

“Yaşa, dostum! İyi bir ders verdin! Dürüstlük diye buna derler!”

O akşam, bütün evlerde, tek aşırılığı bir litre içkiyi bir dikişte gövdeye indirmek olarak bilinen Consagracion'un şehri nasıl kurtardığı konuşuluyordu. Sokağın köşesinde talihi dönmüştü. Ertesi gün, Silahlı Kuvvetler Alanı'nın esnafı, şu kendini beğenmiş Huancayolulardan birinin çenesini kapatmasından duydukları sevinçle, Consagracion'u ayda yüz meteliğe hamal tuttular.

Polisin koruyucusu, esrarengiz işler uzmanı Ermiş Rosa'nın bayramının arifesinde, hemen hemen tam bir yıl önce düşürmüş olduğu saatte, Doktor Montenegro'nun fare gözleri meteliği gördü. Kara gıysi, ünü dünyayı tutmuş merdivenin önünde durduğu

zaman, alan bir mırıltıyla ürperdi. O akşam doktor, çevresindekilere koltuklarını kabartan olayı açıkladı:

“Baylar, alanda bir metelik buldum!”

Bütün vilayet rahat bir soluk aldı.

BÖLÜM II

JUNIN PAMPASI'NDA YAŞAYAN HAYVANLARIN TOPTAN GÖÇ ETMESİNİN HİKÂYESİDİR

İhtiyar Fortunato ürperdi: Gökyüzü kara rengindeydi, tıpkı dünyadaki bütün hayvanların kaçıp gittiği o sabahki gibi. Çürük bir göğün şafağında hayvanlar kaçıyordu. Biri onlara tehlike işareti vermiş olmalıydı. Çakırdoğanlar, aladoğanlar, ötücü kuşlar, serçeler, sığırcıklar, sinekkuşları, hepsi aynı telaşa kapılmışlardı; aladoğanlar geçimsizliklerini unutmuş, sinekkuşlarıyla yan yana uçuyordu. Ürkümüş kanatlar havayı tuzla buz etti. Abdon Medrano, yığınla gece kuşu gördü çatılarda. Baykuşların göz kırpmalarından şaşkına dönen Rancaslılar akıl almaz yarasa filolarının da özgürlük topraklarına doğru uçmakta olduklarını gördü. İğrenç kanatlardan bir yığın, Rancas damları üzerinde şakırdadı. Dünya kurulalı beri olmamıştı böyle şey. Bunun gibi bir göçü hatırlayan var mıydı? Biri onlara tehlike işareti vermiş olmalıydı. Gece hayvanları delikten çıkıyor, ışıktan gözleri kamaşa kamaşa La Oroya yataklarına doğru kaçıyor. Bütün Rancas secdeye vardı, yakarmaya koyuldu. Don Teodoro Santiago, yüzü tırmık içinde diz çökmüş, kollarını kavuşturmuş haykırıyordu: “Tanrı bizi cezalandırıyor! Tanrı bizi cezalandırıyor!” Çevresindekiler, sıtmaya tutulmuş gibi çene ataraktan, sesleriyle göğü tırmalıyordu: “Tanrı bizi cezalandırıyor! Tanrı bizi cezalandırıyor!” Kadınlar, erkekler can havliyle birbirlerinin boynuna sarılıyordu; çocuklar, annelerinin eteklerine yapışmış, ağlıyordu. Sanki gece kuşlarının göçünün bitmesini beklemiş gibi, yaban ördekleri ve bir alay ne idiği belirsiz kuş bir anda göğü doldurdu. İnsanlar ise diz çökmüş, yalvarıyor, inliyordu. Tanrıhor görüşle sırtını dönmüşse insanlara, kimin önünde? Gökyüzü çökecekmiş gibi çatırdıyordu. Bir yıldırım pampanın doğusuna geçirdi dişlerini. Bir deri bir kemik kalmış sürüyle köpek, dillerini sarkıtmış, köylerden uzaklara kaçıyor. Atlar nöbete tutulmuş gibiydi, Ahırlarda yetiştirilmiş olanlar da sahiplerinin sesini tanımıyor, terden yemyeşil, eşinip havaya

çifteler atıyordu. Kürklü sıçanlar ve kertenkeleler kendilerini bir an önce köyden dışarı atmaya bakıyordu. Nalların korkusu henüz geçmeden köyü farelerden bir sel bastı. Hint domuzları –kızartmalar cennetini hatırlatan da onlar oldu yalnız–, gözleri bir şey görmeden, acınacak hâlde, nalların altına atıldı. Adlarını karıştıran köpekler de, başlarını korkunun geldiği yöne çevirmiş, ölüm hâlinde koyunların arasında boğuk boğuk uluyordu. Korkulu bir ağlayıştan başka bir şey değildi Rancas. Öğlende sıra balıklara geldi. Biri onlara tehlike işareti vermiş olmalıydı. Irmaklar, dereler kapkara kesildi. Alabalıklar yukarılardaki billur gibi suları bırakıp maden köpüğüyle zehirlenmiş akıntılara iniyordu. Bulanık sularda sıçrayıp duruyorlardı. Biri onlara suyun kesileceğini haber vermiş olmalıydı.

Fortunato, uçsuz bucaksız Junin pampasında ilerliyordu. Yüzündeki maviye çalan renk yorgunluktan değildi. İki saattir, ağzı bir karış, yürüyor, yürüyordu. Bitkin ayakları bazen yavaşlıyor, sonra yine atılıyor, yolun kenarlarına doğru yalpalıyordu. Zaman zaman, hiç beklenmedik bir anda, sisin içinden ağır kamyonlar fırlıyordu ve Rancas'ı ayakları altına alacak olan o meşin suratlar... Kim varacaktı önce? Büyük dönemeci kıvrılan konvoy mu? Yoksa o mu, taşların, kayaların arasında kan ter içinde ilerleyen Fortunato mu? Rancas, çevresini bir gerdanlık gibi sarmış bu can çekişen binlerce hayvanla Rancas, uykuya dalacaktı er geç. Zamanında yetişebilecek miydi? Hem, haberi yetiştirse bile, kendilerini nasıl savunacaklardı? Değneklerle mi? Sapanlarla mı? Ötekiler önce bir ihtar eder, sonra da “güm!” ateşlerdi silahlarını. Yürüyordu Fortunato, bir karış açık ağzıyla akbaba dolu bir göğü yutarak yürüyordu. Kötü önsezilerdi topukları üzerinde dörtünale koşan. Pampanın belirsiz şekillerini gözünün önüne getirdi. Yabancılar için birbirinden hiç farkı olmayan her kaya, her su birikintisi, her çalı belleğinde kazılıydı. Koşuyor, koşuyor, koşuyordu. Yabancıların lanetlediği, şoförlerin yaka silktiği bu bozkırda, günde iki üç saat güneş alan bu çölde, o, Fortunato, doğmuş, büyümüş, çalışmış, hayran olmuş, elde etmiş, sevmişti. Şimdi de ölüyor muydu burada? Gözlerini ölü koyun yığınlarında, akbabaların pırıl pırıl yaptığı düzinelerle, yüzlerce, binlerce iskelette gezdirdi. Kendi hayvanlarının adını biliyordu: *Pamuk, Tüylü, Kır Çiçeği, Kaktüs, Bayrak, Karabaş, Nazlı, Tatlı Yonca, Uyuşuk, Çapkın, Fortunato*; hepsi de lanetin pis kokusuna karışmıştı. “Kaktüs,

Kaktüs, Kaktüşçüğüm benim.” Kaskatı otlara yıkıldı. Kamyonlar hâlâ görünürde yoktu. Gözler gökyüzünün yakarışlara kapalı demir örtüsüne takıldı ve acıdı. Kime yalvarmalıydı? Peder Chassan, Tanrı’yı yumuşatmak için her zaman aldığı yüz meteliği kabul etmiyordu. Kabile temsilcisi Rivera’nın saygıdeğer ısrarları işe yaramıyordu. Onları kandırmak istemiyordu peder. Başını eğip çarmıhtaki İsa’ya bakıyordu yalnızca. Fortunato, koşuyor, koşuyor, koşuyordu. Temsilci Rivera¹ Abdon Medrano ve Fortunato, pedere dokuz günlük tapınmasını yarıda kessin diye yalvarmak için Huarica’ya inmişti. Yalvarmış, yalvarmışlardı. Sonunda, çamurlu, ağzına kadar günahkârlarla dolu kiliseye gelmişti pedercik. Rancas, hâlâ boş hayallere kapılıyor ve kutsanmış suyun tehlikeyi uzaklaştıracağına inanıyordu. İlk kim varacaktı? Kasap Guillermo mu, yoksa yavaş Fortunato mu? Biri hayvanlara tehlike işareti vermiş, Dikenli Yılan’ın dünyayı sarıp sarmaladığını söylemiş olmalıydı. İnsanların haberi vardı bundan. Dikenli Tel, Rancas’ın otlaklarında gözüleli haftalar oluyordu. Ve Fortunato, insanlara yemek yememek, uyumamak ve dinlenmek gibi bir üstünlüğü olan bu uzun yılanın soluğunu ensesinde duyarak, koşuyordu. Rancas’ta, Yanancha’da, Villa de Pasco’da, Yarusyacan’da yaşayanlar, gökyüzünün başlarına yıkılacağını baykuşlardan ya da alabalıklardan önce öğrenmişti. Ama ellerinden bir şey gelmiyordu. Dikenli Tel, yolları kesiyordu. Dehşet içinde, alanlara toplanıp yakarmaktan başka bir şey yapamıyorlardı. Çok geçti artık. Aslında tellerin geçişi yasakladığı yoktu, ama nereye kaçacaklardı? Aşağılarda yaşayanlar ormanlara ya da sıradağlara sığınabilirdi. Ama ya dünyanın tepesinde yaşayan onlar! Asık yüzlü, yakarmaları-na düşman bir gök, şapkalarının üzerinde asılı duruyordu. Kurtuluş yoktu artık, bağışlanma, geri dönüş yoktu.

¹ İspanyolcada, *el personero*: Bir yerli kabilesinin açık seçimle göreve getirilen temsilcisi. Görev süresi dört yıldır. Kabilenin yasal temsilcisi olarak, yetkililerle ve yönetimle ilişkileri yürütmekle yükümlüdür. (-çn.)

BÖLÜM III

TOPLUM MUHAFAZİ BAYLARIN VAKTİNDE HABER ALMAKTAN PEK HOŞLANACAKLARI BİR GİZLİ TOPLANTI ÜZERİNE

“Herkes burada,” dedi Ağıl Faresi.

“Kaç kişiler?” diye sordu Gündüzkörü Chacon. Laf olsun diye sormuştu bunu, çünkü karanlıkta bir kertenkelenin bile izini sürebilen gözleriyle, Quencash kayalıkları arasından, cilalı gecede, taşların, otların üzerinde bekleyenlerin yüzlerini seçmekte hiç güçlük çekmiyordu.

“Yedi adamla dokuz kadın, Hector.”

“Kadınlar gene erkekler kadar ödleğ değildir!” dedi tumturaklı bir sesle Sulpicia, delik deşik etekliği içinde.

“Gözcüler yerlerinde mi?” diye sordu At Hırsızı, kuşkulu.

“Kafandakini açık etsene, Hector.” (Yüzüyaralı’ydı bu konuşan)

“İçki getirdiniz mi?”

At hırsızı, mısır koçanından tıpayı çıkarıp şişeyi avuçladı. Gündüzkörü Hector Chacon karşısındaki gerilmiş yüzlerde gezdirdi bakışlarını; sigarasının dumanını hırsıyla dışarı üflüyordu. On yıldır düşünüyordu bu cigaraların, bu bağrıışmaların, bu nefretin.

“Bu vilayette –içinin acısını sesinden anlamak oldukça zordu– bizi aşığılayan ve ezen biri var! Hapiste İsa’ya yalvaran mahkûmlar gördüm: Canilerle orospu çocukları diz çöker, ağlayarak Yargıcıların Yargıcı’na dua eder. O zaman İsa yatışır ve onları bağışlar. Ama burada yalvarıp yakarmakla yatışmayan bir yargıç var. Üstelik de Tanrı Baba’dan daha güçlü.

“İsa! Meryem!” diye haç çıkardı Sulpicia.

“O hayatta kaldıkça kimsenin bu bataktan kurtulacağı yok! Bize ait olan toprakları boşuna isteyip duruyoruz. Kabile başkanımız dava açacağını söylüyor, ama bir halt edemez! Başkanlar büyüklerin uşaklarıdır.”